

RAHONAMENT
ENTRETENGUT Y DIVERTIT
PERA EL DESFRES
DE GARNISTOLTES.

En el que vorá el curiós Lector, que un llauradoret vá curruquechant á una siñoreta esplicantli son amor; y pera més ablanarla li pondéra les sehues habilitats. = La casualit ha fet que véra la llum pública este document interesant, pues sa trobát el manuscrit en l'archiu de Catarrócha; compóst, en l'añ mil dosens setanta quatre, per un llaurador afamat, Dotor de secá chubilat; Méstre de esclafar tarrósos; Comisári de la pálla; Elét dos vóltes de tándes, y el hóm de millór má pera empeltar els abrets, &. &. &.

Mes siñores, ben trobades,
 besels mil voltes les mans;
 ¿cóm ho pasen de salut?
 Vachenmo comunicant,
 no tinguen chéns de vergoña,

mólt bé me ho poden contar;
 yo sempre pera servirles
 tòt estic al seu manar.
 Y vosté, siñora hermosa
 del color acrisolat,

la móstra pareix que es bona,
de que estic yo mólt pagát.

Pero sa mersé, ya vech
que dins lo seu cór dirá,
¿á qué ha vengut el llaurisio
á posarse asi á parlar?

Tòt asó ya ho considere;
pero tinc de porfiar.

Yo sóc un llaurisio, siñora,
que he vengut á esta ciutat
á atahullar una chica
pera aberme de casar:

si sa mersé hem ból á mí
desde enlóra efectuat
té de quedar el casorio;

¿no véu que soc mólt galan,
polit, afable, cortés,
y llaurador afamat?

¿Qué li pareix dels meus ulls?

¿no son rehullens y clars?

¿Mire que belles pestañes,
repare pues en lo nás?

¿Aurá una trompa marina
que en ell es puga igualar?

¿Tinga cónte en els morrets,
que per lléu son ben salats?

¿Pues la boca? ¡qué chiqueta!
Com el portal de Serrans.

Pues póse cónte en la planta,
¿no em fá garrit, repuñal?

Pues algunes virtuts té
que l'atre dia es tocá

en l'hós de la calavera
del Negret del hospital:

¿y sab de qué ma profita?
de una bella propietat,

que en parlar en una dóna
li furte la voluntat.

¿Qué dirá del morrió?

¿No me encaixa bé en lo cap?

¿Esta bólsa, y la correcha
no m'acaben d'adornar?

¿Els saragüells de negrilla,

les espardeñes y els guans,
les calses, y esta chupeta
no em posen, per lleu, galan?

Pues si sa mersé sabera
les mehues abilitats
diria, val un llaurisio
més que dos mil valensians.

En lart de l'agricultura
sóc sertament sinse igual;

yo sé correr un rósi
sinse tindrel del ramal;

es tanta ma llaucheréa,
que al vént es pot comparar,
pues yo en un botét de cabra
salte damunt del castañ,

Yo conéc mólt bé les llunes
pera dispóndre el sembrar;

yo sé llaurar á parell,
y mólt millor á forcat;

sé descucarar els alsos
y hermosament marchenar.

En lo segar sóc mólt destre,
cánem, ferracha, herba, blat,

pera esclafar els tarrósos
un atre no es pót trobar.

Y si están males les besties
(com vostés no ignorarán)

sóc el merescal millor,
pues sé molta medecina

pera poderles curar.
Oixca sa mersé una cura

feta per les mehues mans.

El atre dia al Careto,
mal de véntre li agarrá,

yo que'l viú chitat en terra,
enlóra l'intengui el mal,

y digui, les agoniés
que patix eixe animal,

segóns els señals que vech
son de averse enamorat;

¡cap de lléu! Pues no era aixi,
que éll estava entricalat

de una burra que vá veure

en lo poble de Alfafar.
Prenc la ploma, em póse á escriure
ordéneli un servisial,
perque el pobre animalet
mólt témps que no avia obrat;
ván á casa el poticari,
pórten el meu receptat,
y agarrant una eixiringa
yo mateix loi vach donar,
pues en lo temps de mich'ora
ya estaba sens ningun mal;
¿mire si en tota Valensia
millor méche trobará?
Per fi, pera llaurador
sóc *non plus*, ¿no es veritat?
pues en estes circunstansies
y en tan gran habilitat,
no sóc digne, cap de lléu,
de vórem acomodat
en una valensianeta.
Sa mersé fasas capáz
de totes aquestes coses
que yo li estic relatant,
y mire si es determina
en volerse desposar
en mí, pues yo desendixc
de la casa de Pilatos,
lliñache molt realsat;
mon pare, siñora, era
un hóme mólt nomenat
per la España, per Turquía,
per Arabia, Portugal,
per Chénoba, per Rusafa,
y les Indies Orientals,
el cual tenia per nom
Chusép-Antoni Barral,
y ma mare Sinforosa,
y de lliñache Tabal;
d'estos marit y muller,
y matrimoni carnal,
naixqué este llaurador
de sa mersé mólt criat.
Yo sóc únic, pues em trobe

á soles, sens mes chermáns,
y tót lo que en casa hiacha,
pera mí, no més será,
sinse moltes mes herensies,
que també em varen deixar
mons abuelos, y les onses,
que son llargues de contar.
Conque vosté, siñoreta,
no deixe páse per alt
esta ocasió, que tan bona
li ha vengut á les mans,
sinse buscarla, atenent
á la grasia y propietats
que té este bon Pepet,
que es únic, y acomodat.
Mire, yo sóc de gran lley,
y no reñiré enchamay;
ni tampoc l'impediré
que vullga els diners gastar
ya en color, ó en seretes,
ó floretes pera el cap;
ni que vosté es compre dengues,
pérles fines, ó coráls,
anells, chóyes pera el pit,
ó clavér pera el costat,
sa tavaquera de plata,
son guardapeus de domás
pera dúr á cada dia;
y en les grans festivitats,
espolins de seda y or,
ó lo que vosté voldrá,
que encára que llaurador,
en la ocasio sé gastar;
perque ¿en qui millor, siñora,
els diners mes ben gastats
estarán que'n sa mersé?
En lo que estic reparant,
que de tót cuant yo relate,
vosté pareix no en fá cás.
Siñora, ¿qué no m'estima?
Mire que yo estic penant
per lograr eixa hermosura,
y á pesar de qui pesar

me he de casar, ó si no,
per lleú, en este puñal
á qui me ho vullga impedir
el traspasaré, sagrat.

Sa mersé no tinga pór,
res pena li té que dar,
ni son pare, ni sa mare,
ni sons cosins, ni chermans
encára que ells no vullguen,
com asó quede achustat
vosté de casa sons pares
per secrestada eixirá.

¿Pera qué son els dinérs?

Per gastos nó es detingam.

Si veritat tinc de dirli
yo estic tan enamorat,
de les prendes de vosté,
que tinc por em costará.

Ya he descubert lo meu pit,
pénseu vosté hasta demá,
que yo á esta mateixa hora
así la estaré esperant,
y en asó, siñora mehua,
que aixi la vull nomenar.

Déu la guarde y la conserbe
cuaranta barselles de añs;
pera que vixcám gustosos
els dos, cóm á fins amants,
qués á tót lo que yo réme,
y á més no puc aspirar;
que si la mehua fortuna
tál cosa arriba á alcansar,
no tindré embecha á coronas,
á mitres, ni á dignitats;
perque yo, sols en vosté
poder per muller lograr,
em tindré per mólt dichós,
pues no tinc més que anelar.

A Déu, careta de sol,

á Déu, pimpollo adorat,

estrela, lusero, aurora

que al dia li has usurpat

la clarór, pues els teus ulls
en resplandor son més clars.

A Déu, boqueta de perles,

rosa, clavell encarnat;

á Déu, chitana de Echipte

que per sért mas enchisat.

FI DE LA PRIMERA PART.

SEGONA PART.

En la que el mateix llaurador, que li declarará son amor á la dama, tórna al atre dia á dirli més requiebros, y acabarla de madurar, pera aixi tindre-la segura.

Bon dia, llum del meu cór,
els sentits me tens robats...
já les primeres paraules
escomense á bobechar!
¿Pero si bé es considera,
qui ha de ser l'enamorat,
que en presensia de la dama
no es troba com á torbat?
Siñora, yo sóc el mateix
que á vosté li declarará
l'amor air de vesprá,
y li deixi encomanat
pensára be si volia
fora yo el seu amant;
mes el haver vengut hui
no es per lo si, que aixó es clar
seria mólt apretarla,
més dies li vull donar,
que una cosa que ha de sér
pera tant de temps durar
necesita de pensaro,
qui si tan pronte he tornat
á parlar á sa mersé,
es sóls per l'afisió gran
que li tinc, y pera vorela,
pues no he pogut sosegar
desde el instant que la viu,
y li puc assegurar
que'm folgue tant de mirarla,
de en sa presensia estar,

que me estaria dos sigles
sinse beure ni menchar,
contemplant eixa hermosura,
que pera mí no te igual.
Ara emfolgára yo tindre
aquella capacitat
de Talia, pa poderte
mólt lindament requebrar:
ó si no, el talent de Euterpe,
pera que en gran claritat
poguéra yo proseguir
este empeño comensat.
Si fora yo hóme de sensia,
ó sabera de pintar,
per lléu, que aqueixa hermosura
la havia de dibuixar;
pero encara que sóc rúc
atmitixc la voluntat
que no es forsós el ser docte
pera posarse á pintar
una chica, pues l'amor
dona llum y claritat;
y aixi, siñora, en llisensia
la comensaré á pintar.
Mes diafano que'l ór
es ton cabell rutilant;
el front una primavera
plena de flors tan fragans,
que ni aquell chardí de Priápo
no pót á ella igualar;

dos arcs son de filigrana,
de perles ó diamants
tés selles, portent hermós;
els ulls tant relluens serán
com lusero del matí;
de marfil es el teu nás,
la boca y morros tan bells
que'l clavell mes naquerat,
ni el coral mes fi els iguala
en lo color encarnat;
la barba com el capóll
de la rosa, sert be á estar;
del alabastre mes fi
el teu coll, pareix serà;
els pits, com la blanca neu,
y en ells, dos manantials
de ór, ó plata derretida,
ó de atre presiós metal,
que si yo les mehues terres
délles les poguera regar,
per lléu, que tots els esplets
sempre estárien frescals.
Per fi, eres tan perfecta
com fábrica, ha on sa esmerat
el Sél en la arquitectura
de una cándida deitat,
de un tresllat del mateix sól,
de un enchís idolatrat,
de un paraninfo tan béll,
de un amaranto gallart.
¿Qu'et pareix de la pintura?
Mólt grós pareix que he filat,
siñora, yo non sé mes,
bé pot vosté perdonar:
pero quant una persona
li dona á un'atra un regal,
al preu nunca sa d'atendre
de lo que la cosa val,
sino al amor y al afecte
que aquell ho bé á dedicar;
perque si un hóme es pobret
coses riques no pot dar:
y així, vosté no s'admire,

ni ho té tampóc de estrañar
si ara en esta ocasió
no me he sabut explicar,
pues ha de atendre no més
á la mehua voluntat.
Supost que de espay estic
li vull ara relatar
les posesions en que'm trobe,
perque fasa de mí cás.
Yo tinc tretse cafisades
de terra, en térme de Cuart,
dos cases escomensades
en lo poble de Alfajar,
tres fanecades y micha
en la ortalisa de Albal,
tinc dos caixes y un caixó
y tres taules de nogal,
també tinc quatre pasteres
y un escritóri sens clau,
matalaps dihuit ó vint,
y un bisarro llit de camp,
y totes cuantes alaixes
són á una casa esensials;
y ademes de aixó, en moneda
tinc noranta mil reals;
m'encontre en quatre rosins,
un tordillo, atre castañ,
una pia de gran garbo,
y un atre tót chirullat.
¿Qué, pensa que sóc pollos?
Yo sóc hóme acomodad,
pues es tanta ma riquea
que en lo reine no té igual;
ya sé yo que algunes voltes
vosté, siñora, dirá,
jójala que yo mes pronte
m'aguera en este casat!
Y quant logre yo la dicha
de aver á vosté sampat,
am de viure tan units
que uns atres no han de trobar,
no pensarém sino en riure,
que la mórt ella vindrá:

no's pense que li venc planta,
que per lléu am de cobrar
la deixa, que'n lo meu poble
se tróba, pera els que'n paú
vihuen un añ y tres dies,
sinse tindre un féste en llá.
Totes les festes que hiacha
de fires, comedies, balls
en los llócs del meu cortorn
ninguna havém de deixar,
que anirém els dos á veureu
grupadeta en lo castañ.
¿Que's pensa que yo en casarme
tinc de férla en casa estar
com fan els mólls de Valensia,
que la póbra dóna está
en casa tót lañ podrinse
sinse eixir al aire may;
y les vegades que ix
es al riu á pasturar
cada añ tan sols dos voltes,
á Pascua d'Esperit Sant,
y á la de Resurreció,
que solen elles portar
á pelar á un hórt les mones
que per aquells dies fan?
No, no es bon cónte eixe,
yo á ells no vull imitar,
nosatros no am de fer cónte
de que'l mon sa d'acabar,
sino de menchar y beure,
com si fórem inmortalis;
y en totes les diversions
per lléu nos ham de trobar.
No volguéra ser feixuc
ni que'm tingués per cansat,
ya empareix que será hóra
de que yo puga marchar,
quedant en la confiansa
serta del comunicat.
Dasi á uns set ó huit dies

per sa casa tinc d'anar
per lo si, perque sinó,
per lléu en tinc de penchar,
y ya sé que un anell
de ór li he de regalar,
y no ha de sér d'atres pedres
sino de fins diamans.
A Déu caramélo, anís,
alfanic, carabatat,
néula, bescuit de Teruel,
peladilla, taronchat;
á Déu pera confitada,
bescuit de cantell, maná,
rachea dólsa del Dúc,
safeta de codoñat;
á Déu súcre-candi, casca,
cóca fina de Nadal,
bocadillo, cubilet,
pastís redó, menchar blanc;
á Déu mercolat de súcre,
almíbar y marsapá,
punt en-laire, dólsa esponcha,
eixaropet violat;
á Déu tota confitura,
y súcre clasificat,
mél de romero y espigol,
per lléu estic endolsat.

DESIMA.

=

Siñora, la voluntat,
y la afisió que li he prés,
no pot arribar á més
pues estic com á enchisat;
si nó em tractes en pietat
pasaré yo á discurrir
(y sens repáro puc dir)
que eres cruel homisida,
pues acabarás ma vida
fentme per fórsa morir.

Valensia: Imprenta y llibrería de D. J. Mariana. = 1854.

nos penses que si vous plantez
 que par leur am de cobrir
 la deiza, que a lo men poble
 se troba, pero els que u pod
 viuen en an tres dies
 sino tindre un llet de la
 Totes les lletes que hi ha
 de tres, romanes, balls
 en los lletes del vent, con
 ninguna d'elles de deixar
 que mitjan els dos a veure
 gupadeta en lo cantó.
 Que's pensa que en cas
 tinc de llet en casa estar
 com un el mal de la
 que la pèra dona està
 en cas for las pèrines
 sino cizin al sinu
 y les vegades que ix
 es al rit a pasturar
 cada an tan sols dos voltes,
 a l'ascu d'Esporit Sant,
 y a la de Resurrecció,
 que salen elles portar
 a pelar a un hòl les mones
 que per aquells dies fan?
 No, no es bon cònte que
 yo a ella no vull cantar,
 nosaltros no am de lor cònte
 de que'l man se d'acabar
 sino de menjar y beure,
 com si lletes immortals,
 y en totes les diversions
 per llet nos hem de trobar.
 No volguera se leixua
 ni que'm tingues per casat,
 ya emperrix que serà hòra
 de que yo pugui marchar,
 quedant en la confiansa
 esta del comunicat.
 Dasi a vas set o huit dies

per se casa linc d'amar
 per lo se, perqu sino
 per llet en tinc de penchar
 y a se poc un anell
 de de li he de regalar,
 y no ha de ser a tres pedres
 sino de tres diamans.
 A Dén caramelo, ans
 allanic, caramelo,
 nòula, besant de Tenel,
 petadilla, taronjat,
 a Dén perca confitada,
 besant de cantall, maná,
 rachen d'ols del Dén,
 salata de cobolat,
 a Dén siere candi, casa,
 coca fina de Nadal,
 bocadillo, capilat,
 pastis esca, menchar blanc,
 a Dén macolat de siere,
 almidar, marson,
 punt en llet, dels espancha,
 cixaropet xelat,
 a llet tota conluna,
 y siere claritat,
 mel de romero, espijal,
 per llet esca cadolat.

BESIMA

Sinoes, la voluntat
 y la vida que li he pres,
 no pot arribar a més,
 pues este com a capitat,
 si no em tractes en mistat,
 passaré yo a discurrir
 (y sans repiro hoc dir)
 que eres cruel humana,
 pues acobardas ma vida
 lentre per lora morir.

